

CMSD

NATIONAL
CONFERENCE
2022

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายด้านการจัดการชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 7

"นวัตกรรมการจัดการชุมชน
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน"

รายชื่อคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาบทความและตรวจทานเอกสาร และผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 7

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา
รองศาสตราจารย์ ดร.จงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญญาสุทธินันท์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร
รองศาสตราจารย์เอมอร เจียรมาศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิศวะกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ชนก เครือสุคนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสระ บุญญะฤทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สยาม ราชวัตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุประภา สมนึกพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศราพร พรหมนิมิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาคร ชลสาคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงสุตา ภูส์ว่าง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระพี แสงสาคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงพันธ์ ตันตระกูล
อาจารย์ ดร.สมยศ โอ่งเคลือบ
อาจารย์ ดร.อรยา พรเอี่ยมมงคล
อาจารย์ ดร.ปรีวิทย์ ไวยาษาชีวะ
อาจารย์ ดร.ส่งเสริม แสงทอง
อาจารย์ ดร.ธิตีพันธ์ บุญปก
อาจารย์ ดร.อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง
อาจารย์ ดร.ศรันยา เผือกผ่อง
อาจารย์ ดร.สุนี คำนวลศิลป์
อาจารย์ ดร.จรรยาบรรณ สุธรรมมา
อาจารย์รชกร วชิรสิโรตม
อาจารย์วันชัย เจือบุญ
นางสาวสุนิสา วงศ์ประทุม

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การเปลี่ยนแปลงจากการทำเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ตำบลหัวฝาย อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ <i>พัชรินทร์ ชุ่มเย็น และทิพย์สุดา พุฒจร.....</i>	545
การจัดการขยะติดเชื้อจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของชุมชน หลังวัดดอนตูม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี <i>บุษราภรณ์ สุวรรณเสวก และนรินทร์ สังข์รักษา.....</i>	556
พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในสถานการณ์แพร่ระบาดโควิด-19 <i>จงวิสุทธิ ลอยลม, ชินภพ ขอบุญ, นราวิชัย คำปวง, ศุภฤกษ์ พิบูลย์, เกณฑ์พล นาคสุข, สหสวรรค์ นามละคร, ชาลิตี จันชนะกิจ, พีรฤดี สุขนิกร และทรงสุดา ภู่ว่าง</i>	565
ระดับปริญญาบัณฑิต ห้องที่ 6 HB 7405 ความมั่นคงด้านอาหารและการจัดการสิ่งแวดล้อม (2) สถานการณ์ขยะติดเชื้อและความรู้ในการจัดการขยะติดเชื้อจากครัวเรือนที่พักอาศัยในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ระลอกที่ 4 <i>กัญญาวิวี โชติยะชัชชัย และสวรรยา ธรรมอภิพล.....</i>	579
การใช้ที่ดินระดับครัวเรือนตามหลักทฤษฎีใหม่ของชุมชนบ้านวังยาง หมู่ที่ 5 ตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี <i>ศุภรัตน์ แสงหนู และวันชัย.....</i>	589
การคงอยู่ของเกษตรกรในเมืองในบริบทการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน กรณีศึกษา : ชุมชนคลองใหม่ จังหวัดนครปฐม <i>สุวิมล บุญสมบัติ และสวรรยา ธรรมอภิพล.....</i>	602
การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของชุมชนบ้านคลองลาด จังหวัดเพชรบุรี <i>ปิยมล ไทยอุดม และสวรรยา ธรรมอภิพล.....</i>	614
การจัดการน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านปากช่อง จังหวัดนครนายก <i>กัญญาภักดิ์ มาลัยหอม และสวรรยา ธรรมอภิพล.....</i>	623
สถานการณ์ขยะพลาสติกและการจัดการขยะพลาสติกจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 จังหวัดปทุมธานี ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ระลอกที่ 5 <i>ราตรี มาทอง และสวรรยา ธรรมอภิพล.....</i>	632
สถานการณ์ขยะอาหารและการจัดการขยะอาหารจากครัวเรือนที่พักอาศัยในชุมชนบ้านน้ำเย็น จังหวัดชุมพร ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกที่ 4 <i>ชไมพร ช่วงชุมท์ส่อง และสวรรยา ธรรมอภิพล.....</i>	643
ระดับปริญญาบัณฑิต ห้องที่ 7 HB 7210 สุขภาวะชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต (1) ศูนย์การเรียนรู้โหนด นา เล : นวัตกรรมสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา <i>วิศรา ว่องวิทยา, พิมพ์ประกาย จิตรแก้ว, ภูวดล สุทธิชาติ และอุทัย ปริญญาสุทธินันท์.....</i>	652
การดำรงชีพกับความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ชุมชนบ้านหนองปลิง ตำบลรัตภูมิ อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา <i>คีตกานท์ ทองฉิม, ขนิษฐา แก้วกุนนิล, เขมิกา ตันติเวชรกุล และอุทัย ปริญญาสุทธินันท์.....</i>	662

การคงอยู่ของเกษตรชานเมืองในบริบทการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

กรณีศึกษา : ชุมชนคลองใหม่ จังหวัดนครปฐม

PERSISTENCE OF SUBURBAN AGRICULTURE IN THE CONTEXT OF LAND USE CHANGE

A CASE STUDY OF KHLONG MAI COMMUNITY, NAKHON PATHOM PROVINCE

สุวิมล บุญสมบัติ¹ และ สวรรยา ธรรมอภิพล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ปัญหาและอุปสรรคในการทำการเกษตรชานเมืองในพื้นที่ชุมชนคลองใหม่ และเพื่อศึกษาการคงอยู่ของการทำเกษตรชานเมืองในบริบทการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ชุมชนคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) เกษตรอำเภอสามพรานและเกษตรกรตำบลคลองใหม่ 2) เกษตรกรที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ชุมชนคลองใหม่ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีระยะเวลาการทำเกษตรกรรมไม่น้อยกว่า 5 ปี รวมทั้งสิ้น 13 ราย ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมจะนำมา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล สรุปและนำเสนอผลโดยการพรรณนาความ

ผลการศึกษารูปแบบการทำเกษตรกรรมชานเมืองของชุมชนคลองใหม่ พบว่า มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมใน 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การใช้ที่ดินเพื่อปลูกไม้ผล ซึ่งเป็นรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรที่พบมากที่สุดในพื้นที่ชุมชนคลองใหม่โดยไม้ผลที่สำคัญคือ มะพร้าวและฝรั่ง 2) การใช้ที่ดินเพื่อปลูกพืชไร่และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 3) การใช้ที่ดินเพื่อปลูกพืชแบบผสมผสานร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ โดยการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เป็ด ปลานิล ปลาตุ๊ก ปลาฉลาม ปลาตะเพียน ปลาเก็ด ปลาคัง และปลาทับทิม เป็นต้น ปัญหาและอุปสรรคในการทำการเกษตรกรรมของชุมชนบ้านคลองใหม่ พบ 4 ด้าน 1) ราคาผลผลิตที่ไม่สามารถควบคุมได้ เนื่องจากถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง 2) การยึดถืออย่างมั่นคงในรูปแบบเกษตรกรรมดั้งเดิม เนื่องจากเชื่อมั่นในประสบการณ์ที่สั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ 3) ขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการตลาด 4) ต้นทุนในการเกษตรสูงขึ้น เช่น ค่าอาหารสัตว์ ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จากการศึกษารูปแบบการคงอยู่ของเกษตรกรรมชานเมืองของชุมชนคลองใหม่ มาจาก 3 เหตุผล ได้แก่ 1) ความต้องการของตลาดสินค้าเกษตรและผู้บริโภคที่เชื่อมั่นในคุณภาพและรสชาติของผลไม้อำเภอสามพราน 2) ความผูกพันและความชำนาญในการทำอาชีพเกษตรกรรม จนไม่ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงไปทำอาชีพอื่น 3) ข้อบังคับทางกฎหมายในเรื่องของกฎหมายการเสียภาษีที่ดินรกร้างว่างเปล่า ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ทำให้เกษตรกรยังคงใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม

คำสำคัญ: การคงอยู่ เกษตรชานเมือง การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

Abstract

The goal of this study was to learn more about the model. Problems and roadblocks in suburban farming in Khlong Mai community areas, as well as a study of suburban farming's persistence in the face of land use change Nakhon Pathom Province, Khlong Mai Community Area, Samphran District A qualitative research methodology was used to conduct the study. The semi-structured, in-depth

¹ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

interview method was used to obtain data. The main information providers were 1) Agriculture in Samphran District and Agriculture in Khlong Mai Subdistrict were the main sources of information 2) Farmers whose domiciles were in Khlong Mai Community, Khlong Mai Sub-District, Samphran District, Nakhon Pathom Province, with a period of agriculture of not less than 5 years, a total of 13 cases. The qualitative information gathered will be used. The outcomes of triangular validation of data gathering methods are summarized and presented by summarizing them.

According to the findings of a study on the suburban farming style of the Khlong Mai population, there are three forms of agricultural land use: 1) The most popular kind of land usage for agriculture in the Klong Mai community is the cultivation of fruit trees. Longan, coconut, banana, guava, lime, rose apple, papaya, and other fruit trees are common. 2) Field crops and aquaculture, including squash, eggplant, and zucchini. Bitter gourd, kale, lettuce, yard long bean, lemongrass, daffodil, chili, and an oyster mushroom nursery, among other things, are all grown on the property. 3) The utilization of land for mixed cropping and animal husbandry. Planting fruit trees alongside field crops like bananas, guava, rose apples, and coconuts, as well as herbs like lemongrass, kaffir lime, and other plants. Ducks, tilapia, catfish, clever fish, carp, squid, and koi are examples of field crops and animal husbandry. d and pla tubtim, etc., in order to have a month-long output and to supplement the vacant places in huge fruit tree plots. The Khlong Mai community's agricultural problems and hurdles were discovered in four different ways. 1) Produce prices are uncontrollable. because it was decided by the middlemen; 2) the steadfast adherence to traditional farming methods because they trust in the lessons learned from their forefathers. 3) A lack of government promotion and assistance for marketing and new agricultural expertise. 4) Increased agricultural expenditures, such as livestock feed, labor costs, and so on. The research of the persistence of suburban agriculture in the Khlong Mai neighborhood was motivated by three factors: 1) Demand from consumers and agricultural markets. who believe in the quality and flavor of Samphran District fruit 2) the devotion and expertise in farming until they do not want to change careers; 3) legal provisions relating to the law of waste land taxes The Land and Buildings Tax Act, B.E. 2019, regulates the taxation of land and buildings.

Keywords: PERSISTENCE, SUBURBAN AGRICULTURE, LAND USE CHANGE

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ทรัพยากรที่ดินจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยหลักในการประกอบกออาชีพเกษตรกรรม โดยจากข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2560-2561 พบว่า จากเนื้อที่ประเทศไทยทั้งหมด ประมาณ 320.70 ล้านไร่ ถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมมากที่สุดถึง ร้อยละ 55.74 ของเนื้อที่ประเทศทั้งหมด รองลงมา คือพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เบ็ดเตล็ด และพื้นที่แหล่งน้ำ ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 32.63, 5.84, 2.87 และ 2.90 ตามลำดับ (สำนักนโยบายและแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2562)

ภาคการเกษตรกรรม เป็นภาคการผลิตที่สำคัญของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ปีละประมาณ 649,132 แสนล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) กำลังแรงงานของประเทศ ร้อยละ 33.12 เป็นแรงงานที่อยู่ในภาคเกษตรกรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2564) โดยเฉพาะในพื้นที่ชนเมืองของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีการทำการเกษตรทั้งในรูปแบบของการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การรับจ้างในภาคการเกษตร หรือจำหน่ายผลผลิตเกษตรและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อหารายได้ยังชีพและเลี้ยงครอบครัว เนื่องจากลักษณะที่ตั้ง

บ้านเรือนที่อยู่ห่างๆกัน มีคูคลองไหลผ่าน และมีอาณาบริเวณพื้นที่รอบๆ บ้านที่สามารถใช้ประโยชน์ในการทำการเพาะปลูก หรือ เลี้ยงสัตว์ได้

แต่อย่างไรก็ตามภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยยังคงได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกจากความเสี่ยงอันเนื่องมาจากความแปรปรวนหรือความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและราคาสินค้าเกษตร ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่ส่งต่อปริมาณผลผลิต และความเสียหายจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐ รวมถึงปัญหาภายในประเทศที่เป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ เช่น ปัญหาด้านการผลิตของเกษตรกรจากการขาดความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรที่ถูกต้องและสอดคล้องกับนโยบายต่างๆ ของประเทศ ส่งผลให้เกษตรกรไทยขาดการวางแผนและการจัดการที่เป็นระบบ ปัญหาการผลิตแบบรายย่อยในการทำเกษตรส่วนมากเป็นการถือครองที่ดินขนาดเล็กเพื่อทำกิน ปัญหาข้อจำกัดด้านที่ดิน ทุน และความรู้ทางการตลาด ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ในประเทศยังมีรายได้น้อย

ภาคกลางเป็นภูมิภาคที่มีสัดส่วนการใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรมมากที่สุด (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559) เนื่องจากภาคกลางมีความหลากหลายของสภาพทางภูมิศาสตร์ ทั้งภูเขา ที่ราบและที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำท่าจีนและแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรมที่เป็นแหล่งผลิตพืชอาหารที่สำคัญของประเทศ เช่น จังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท กาญจนบุรี นครปฐม เป็นต้น

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่าง ได้รับอิทธิพลจากแม่น้ำท่าจีน และคูคลองธรรมชาติจำนวนมาก สภาพดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนและดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ดินจึงมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูงเหมาะสำหรับการทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาข้าวสามารถให้ผลผลิตอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง (สยามคูโบต้า, ออนไลน์) จำนวนครัวเรือนเกษตรกรรมมากกว่า 48,820 ครัวเรือน และมีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 764,339 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม, 2563) และจากข้อมูลกรมพัฒนาที่ดิน (ออนไลน์) รายงานว่า พื้นที่ดินในจังหวัดนครปฐมใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่เกษตรกรรมมากถึง ร้อยละ 67.02 ของเนื้อที่จังหวัดทั้งหมด ซึ่งกระจายอยู่ในอำเภอต่างๆ ทั้ง 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกำแพงแสน อำเภอบางเลน อำเภอดอนตูม อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอนครชัยศรี อำเภอพุทธมณฑล และอำเภอสสามพราน และหากพิจารณากิจกรรมการใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมในจังหวัดนครปฐม พบว่า มีการใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่นาข้าวมากที่สุด ร้อยละ 25.26 โดยพบในเขตอำเภอบางเลน อำเภอดอนตูม อำเภอนครชัยศรี และอำเภอพุทธมณฑล รองลงมาคือ พื้นที่ปลูกพืชสวน ร้อยละ 9.80 พื้นที่ปลูกพืชไร่ (เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง) ร้อยละ 7.34 และพื้นที่ปลูกไม้ผล (เช่น มะพร้าว ฝรั่ง ชมพู่ ส้มโอ องุ่น ฯลฯ) ร้อยละ 6.81 ตามลำดับ โดยพื้นที่ปลูกไม้ผล จะพบกระจายมากที่สุดที่เขตอำเภอสสามพราน (กรมพัฒนาที่ดิน, ออนไลน์) ตำบลคลองใหม่ เป็นหนึ่งใน 17 ตำบลในขอบเขตการปกครองของอำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีพื้นที่เกษตรกรรม มากเป็นลำดับที่ 2 (6,932 ไร่) รองจาก ตำบลคลองจินดา (13,840 ไร่) (สำนักงานเกษตรอำเภอสสามพราน, ออนไลน์) รูปแบบการทำเกษตรในพื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายของพืช ทั้งไม้ดอกและไม้ผล เช่น ฝรั่ง มะพร้าว มะนาว ชมพู่ กัลยไม้ เป็นต้น โดยพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ คือ ฝรั่ง และ มะพร้าว จำนวน 1,796 ไร่ และ 356 ไร่ ตามลำดับ (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่, ออนไลน์) ตำบลคลองใหม่ เป็นหนึ่งใน 17 ตำบล ในขอบเขตการปกครองของอำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีพื้นที่เกษตรกรรม มากเป็นลำดับที่ 2 (6,932 ไร่) รองจาก ตำบลคลองจินดา (13,840 ไร่) (สำนักงานเกษตรอำเภอสสามพราน, ออนไลน์) รูปแบบการทำเกษตรในพื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายของพืช ทั้งไม้ดอกและไม้ผล เช่น ฝรั่ง มะพร้าว มะนาว ชมพู่ กัลยไม้ เป็นต้น โดยพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ คือ ฝรั่ง และ มะพร้าว จำนวน 1,796 ไร่ และ 356 ไร่ ตามลำดับ (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่, ออนไลน์)

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการทำเกษตรในเมืองในพื้นที่ชุมชนคลองใหม่ ตำบลคลองใหม่ จังหวัดนครปฐม ว่าเกษตรกรมีรูปแบบการทำเกษตรกรรมอย่างไร (พื้นที่นา พืชไร่ พืชสวน ไม้ยืนต้น เกษตรผสมผสาน หรือการปลูกแบบผสมผสาน) และพืชเศรษฐกิจหลักของครัวเรือนคืออะไร ปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตรกรรมในเมืองในปัจจุบัน และศึกษาการคงอยู่ของการทำเกษตรในบริบทการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ชุมชนคลองใหม่ อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยจะศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยจูงใจที่ตัดสินใจในการคงอยู่ต่ออาชีพทำการเกษตรในเมืองในบริบทการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบ ปัญหาและอุปสรรคในการทำการเกษตรในเมืองในพื้นที่ชุมชนคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
- 2) เพื่อศึกษาการคงอยู่ของการทำเกษตรในเมืองในบริบทการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ชุมชนคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทย

เยาวเรศ จันทะคัต (2542) ได้ให้ความหมายของการใช้ประโยชน์ที่ดินว่า หมายถึง การนำที่ดินมาใช้ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านต่างๆ เช่น เกษตรกรรม พาณิชยกรรม ที่อยู่อาศัย ซึ่งการใช้ที่ดินนั้นมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามความต้องการของมนุษย์ แต่สมบัติคงที่ของที่ดินไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการนั้น เพราะฉะนั้นการใช้ประโยชน์ที่ดินจึงต้องคำนึงถึงสมบัติที่คงที่ของที่ดินเป็นหลักเสมอ โดยกรมพัฒนาที่ดิน (2564) ได้จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทย ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด

3.2 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นเกิดจากปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เกิดความต้องการและการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ไม่ว่าจะเป็น เส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อกับพื้นที่เขตเมืองและเขตชานเมือง นโยบายด้านการวางแผนการใช้ที่ดินในพื้นที่ต่างๆ มาตรการของรัฐที่เปิดโอกาสให้กับนักพัฒนาใช้ช่องว่างทางกฎหมายเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นไปตามความต้องการ ทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อนำมาตอบสนองกิจกรรมและความต้องการ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลและปัจจัยที่ทำให้เกิดสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไปยังบริเวณเขตพื้นที่ชานเมือง (กรมพัฒนาที่ดิน, 2562)

3.3 แนวคิดทฤษฎีการคงอยู่

การคงอยู่ หมายถึง การที่บุคคลเลือกที่จะประกอบในอาชีพนั้นๆ โดยมีความยึดมั่นในอาชีพของตน และมีความสมัครใจ พึงพอใจ ที่จะประกอบอาชีพนั้นต่อไปด้วยความเต็มใจโดยไม่คิดที่จะเปลี่ยนอาชีพในอนาคต และมีการวางแผนในการประกอบอาชีพนั้นต่อไป รวมถึงการพัฒนาอาชีพเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนต่อมมองการคงอยู่หรือการเลือกที่จะประกอบอาชีพโดยเริ่มตั้งช่วงก่อนวัยรุ่น และจะชัดเจนเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ บุคคลจะมองเห็นถึงสภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับการเลือกประกอบอาชีพมากขึ้น โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกประกอบอาชีพอาจเกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว การประกอบอาชีพของบิดามารดา ทรัพยากรที่มีในชุมชนของตนเหมาะสมกับอาชีพหรือไม่ ค่านิยมบุคคลและบุคลิกด้านต่างๆ

Super's Theory (1951) ได้กล่าวถึงแนวคิดการประกอบอาชีพไว้ว่า ความรู้สึกนึกคิดหรือความตระหนักในการประกอบอาชีพจะชัดเจนขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้นจนถึงวัยผู้ใหญ่ และจะมองเห็นสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการเลือกอาชีพมากขึ้น เมื่ออายุมากขึ้น โดยอาชีพของบิดามารดาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุตร

Holland (1973) ได้กล่าวถึงแนวคิดการประกอบอาชีพไว้ว่า การเลือกประกอบอาชีพเป็นการแสดงออกถึงบุคลิกภาพและความสนใจของแต่ละบุคคล โดยความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ จะขึ้นอยู่กับความมั่นคงและความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

3.4 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

ตำบลคลองใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม แบ่งการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งหมดของตำบล จำนวน 9,314 ไร่ หรือ 14.9 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับอำเภอนครชัยศรี ทิศใต้ติดต่อกับติดต่อกับตำบลท่าตลาด ตำบลสามพราน ตำบลหอมเกร็ด ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลบางช้างและทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลคลองจินดา พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีคลองธรรมชาติและคลองที่ขุดขึ้นมาเพื่อการเกษตร ตั้งอยู่บนที่ราบภาคกลางตอนล่าง หรือที่ราบบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำท่าจีน พื้นดินค่อนข้างเรียบพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำเป็นที่ราบน้ำท่วมถึง

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดนครปฐม

(ที่มา : สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563)

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม จำนวนครัวเรือนตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 11,280 คน จำแนกเป็นชาย 5,513 คน หญิง 5,767 คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพด้านการเกษตรที่มีความหลากหลาย การใช้แรงงานในการประกอบอาชีพการเกษตรจึงมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ตำบลคลองใหม่ มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นชีพหลัก ร้อยละ 92.57 และประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพรอง ร้อยละ 7.43 (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่, 2563)

การใช้ประโยชน์ที่ดินของตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ถูกใช้ประโยชน์เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับปลูกไม้ผล มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.25 รองลงมาคือ พื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง และพืชสวน ตามลำดับ (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่, 2563) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน มีพื้นที่ทั้งหมด 4,541 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ฝรั่ง มีพื้นที่ปลูกมากจำนวน 1,796 ไร่ รองลงมาคือ มะพร้าวจำนวน 356 ไร่ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ปลูกไม้ผลอื่นๆ เช่น มะนาว ชมพู่ กล้วยไม้ ลำไย มะม่วง จำนวน 2,389 ไร่ (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่, 2563)

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชาญชัย แสงขโยสวัสดิ์และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ระบบสนับสนุนการวางแผนจัดการทรัพยากรเพื่อการเกษตรและบริการ ระยะที่1 ภาคเหนือตอนบน : การจำแนกระบบนิเวศเกษตรและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ผลการศึกษาพบว่า การขยายตัวของอุตสาหกรรมและการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อสิ่งก่อสร้างและที่พักอาศัย และพื้นที่อุตสาหกรรมมากขึ้น พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ป่าไม่มีแนวโน้มลดลง นิรันดร์ ยิ่งยวดและคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการปรับใช้ความรู้การทำเกษตรผสมผสานของชุมชนและเกษตรกร: กรณีศึกษา บ้านหนองกระโดนมน อ.หนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า การทำเกษตรผสมผสานหลายชนิดในแปลงปลูกทำให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรทุกเดือน ก่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากรายได้และเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองภายในครัวเรือนได้ ความมั่นคงทางสังคมจากการมีงานทำตลอดทั้งปีคุณภาพชีวิตที่ดี ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ในระยะยาวและความหลากหลายทางชีวภาพจากการปลูกพืชผสมผสาน และจากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการทำเกษตรกรรมของชุมชนคลองใหม่มีข้อได้เปรียบ ในเรื่องที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้แม่น้ำท่าจีน มีลำคลองที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและคลองที่ขุดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีน้ำเพียงพอสำหรับการเกษตรกรรมตลอดทั้งปี

อารดา เทพณรงค์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการลงทุนเลี้ยงกุ้งก้ามกราม: กรณีศึกษา การเลี้ยงกุ้งก้ามกราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามประสบปัญหาจากต้นทุนอาหาร แรงงาน ลูกพันธุ์ที่เพิ่มขึ้น

ภูริตา เกิดปรานต์และสรวรยา ธรรมอภิพล (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวเชิงรุกของเกษตรกรสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ด้านเกษตรกรเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอในตำบลหอมเกร็ดอายุค่อนข้างมากแต่มีความชำนาญเชี่ยวชาญ โดยสืบทอดเรียนรู้การปลูกส้มโอจากบรรพบุรุษและที่สำคัญตำบลหอมเกร็ดตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำท่าจีนเป็น

เมื่อน้ำสายหลักที่ไหลผ่านตำบล ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำสำหรับใช้เพาะปลูกต้นส้มโอและทำสวน อีกทั้งมีการจัดการสวนด้วยการยกร่องสวนในพื้นที่ของตนเองเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้สำหรับการเพาะปลูก ในด้านการส่งเสริมการจำหน่าย ภาครัฐไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับช่องทางจำหน่ายหรือการกำหนดราคาขายส้มโอของเกษตรกร และในปัจจุบันด้านเกษตรกรส่วนใหญ่อายุค่อนข้างมากแล้วประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาตั้งแต่อายุน้อย ทำให้มีความชำนาญ ความเชี่ยวชาญและเรียนรู้จากบรรพบุรุษ แต่ในอนาคตไม่มีผู้สืบทอดการปลูกส้มโอหรืออาชีพเกษตรกรรม ทำให้การถือครองที่ดินต้องแบ่งให้รุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป และในขณะเดียวกันพื้นที่ทางการเกษตรได้ถูกเปลี่ยนเป็นสถานที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ

วันทนีย์ กาบกรณ์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาในรูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย กรณีศึกษา เกษตรกรบ้านยางหอม หมู่ที่ 8 ตำบลยางหอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่าราคาขายลำไยที่ผลิตโดยเกษตรกรบ้านยางหอมจะถูกผูกขาดโดยพ่อค้าคนกลางที่มีรายเดียว ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาการค้าผันผวนไม่แน่นอน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ เกษตรอำเภอสามพราณและเกษตรตำบลคลองใหม่ เพื่อให้ข้อมูลในภาพรวมของภาคการเกษตรกรรมในตำบลคลองใหม่ และอำเภอสามพราณ และเกษตรกรที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ชุมชนคลองใหม่ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ที่มีระยะเวลาการทำเกษตรกรรมไม่น้อยกว่า 5 ปี

4.2 เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เครื่องมือช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ 1) สมุดบันทึก เพื่อบันทึกเหตุการณ์ที่ได้รับจากการสังเกตการณ์ประจำวัน 2) แฟ้มรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลในแต่ละส่วน 3) กล้องถ่ายรูป เพื่อบันทึกภาพเหตุการณ์และกิจกรรมต่างๆที่สำคัญ 4) วิดีโอบันทึกภาพและบันทึกเสียง เพื่อบันทึกข้อมูลและช่วยในการเก็บข้อมูลระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยไม่สามารถบันทึกได้ทั้งหมดในการสัมภาษณ์

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทย การใช้ประโยชน์ที่ดินในอำเภอสามพราณและตำบลคลองใหม่ แนวคิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แนวคิดทฤษฎีการคงอยู่ ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา จากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ วารสารวิจัย เว็บไซต์ ฯลฯ เพื่อนำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางในการศึกษาวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ เกษตรตำบลสามพราณ เกษตรอำเภอสามพราณ เพื่อให้ข้อมูลในภาพรวมของภาคการเกษตรกรรมในตำบลคลองใหม่ และอำเภอสามพราณ และ 2) เกษตรกรที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ชุมชนคลองใหม่ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ที่มีระยะเวลาการทำเกษตรกรรมไม่น้อยกว่า 5 ปี

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะนำมาตรวจสอบความความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล จัดเป็นหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นวัตถุประสงค์การวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณาคความ

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นเกษตรกรที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในชุมชนคลองใหม่ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม และมีระยะเวลาการทำเกษตรกรรมมากกว่า 5 ปี จำนวน 11

ราย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นเพศหญิง จำนวน 8 ราย เพศชาย จำนวน 3 ราย ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับ ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 7 ราย จำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ที่ 1-6 คน อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 43-81 ปี โดยผู้ให้ ข้อมูลทั้งหมดมีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนมานานกว่า 10 ปี

และเมื่อสอบถามเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกร พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ ประกอบอาชีพเกษตรกร ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และจำนวน 2 รายที่ทำเกษตรกรรมมาตั้งแต่สมัยเด็กด้วยการช่วยพ่อแม่จนถึง ปัจจุบันจึงสืบทอดอาชีพต่อจากพ่อแม่ ซึ่งอาจถือว่าการกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความชำนาญและเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของการ เกษตรกรรมในพื้นที่ชุมชนคล่องใหม่อย่างน้อยในรอบ 10 ปี ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก โดยเกษตรกรบางรายมีอาชีพเสริม และมีลักษณะการถือครองที่ดินในการทำเกษตรกรรมโดยมีที่ดินเป็นของตนเอง จำนวน 6 ราย เช่าที่ดิน จำนวน 2 ราย เป็นเจ้าของเองและเช่าที่ดิน จำนวน 1 ราย เป็นเจ้าของเองและทำในพื้นที่ดินของ คนอื่นจำนวน 1 ราย โดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีพื้นที่ในการทำเกษตรกรรมอยู่ที่ 1.5-5 ไร่ มีเพียง 1 ราย ที่มีพื้นที่ดินใน การทำเกษตรกรรม มากถึง 12 ไร่

5.2 ผลการศึกษารูปแบบการทำเกษตรกรรมชุมชนเมือง และปัญหาอุปสรรคในการทำเกษตรกรรมชุมชนเมือง

1) รูปแบบการทำเกษตรกรรมชุมชนเมืองของชุมชนคล่องใหม่ มี 3 รูปแบบ คือ 1. การใช้ที่ดินเพื่อการ เกษตรกรรมในการปลูกไม้ผล ได้แก่ ลำไย มะพร้าว ฝรั่ง มะนาว ชมพู่ มะละกอ เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อ การเกษตรกรรมที่เป็นที่นิยมและพบมากที่สุดในชุมชนคล่องใหม่ โดยเฉพาะการปลูกมะพร้าว ฝรั่ง และลำไย เป็นไม้ผลที่ นิยมปลูกและมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดในชุมชนคล่องใหม่ เนื่องจากมะพร้าวนิยมปลูกไว้เป็นคันดินรอบบ่อหรือริมคลองเพื่อยึด เกาะดิน เป็นไม้ผลที่ดูแลง่าย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อยาปราบศัตรูพืชและสัตว์และเป็นที่ต้องการของตลาดและขาย ได้ราคาดี ส่วนฝรั่งเป็นไม้ผลดั้งเดิมของพื้นที่ชุมชนคล่องใหม่ที่ปลูกกันมาอย่างยาวนาน ลำไยเป็นไม้ผลที่สามารถกำหนด ช่วงเวลาให้ออกผลผลิตในช่วงเดือนหรือเทศกาลที่ต้องการได้เพื่อให้ได้ราคาดี 2. การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมในการ ปลูกพืชไร่และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ พักแพง มะเขือเปราะ บวบ มะระ ค่น้ำ ผักกาด ถั่วฝักยาว ตะไคร้ ดอกแค พริก และมีโรงเพาะเห็ดนางรม เป็นต้น ส่วนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่นิยม ได้แก่ กุ้ง ปลานิล ปลาตุ๊ก ปลาฉลาม ปลาตะเพียน ปลากด ปลาคัง และปลาทับทิม 3. เพื่อการเกษตรกรรมในการปลูกพืชแบบผสมผสาน ร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ ลักษณะการปลูกพืชแบบผสมผสานที่พบในชุมชนคล่องใหม่ คือ การปลูกไม้ผลร่วมกับพืชไร่ ได้แก่ การปลูกไม้ผล จำพวก กกล้วย ฝรั่ง ชมพู่ มะพร้าว ร่วมกับพืชสมุนไพรจำพวกตะไคร้ มะกรูด เป็นต้น ส่วนการปลูกพืชไร่ร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เป็ด ปลานิล ปลาตุ๊ก ปลาฉลาม ปลาตะเพียน ปลากด ปลาคัง ปลาทับทิม กุ้งก้ามกราม เป็นต้น

2) ข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นของการเกษตรกรรมชุมชนคล่องใหม่ คือ การเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำเพื่อการ เกษตรกรรมอย่างเพียงพอใช้ได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากแม่น้ำท่าจีน ซึ่งไหลผ่านเขตอำเภอสามพราน พุทธ มณฑลและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม และลำคลองสาขาในพื้นที่ตำบลคล่องใหม่ จึงทำให้พื้นที่ชุมชนคล่องใหม่ สามารถทำการเกษตรกรรมได้ตลอดทั้งปีไม่ประสบปัญหาน้ำแล้ง และหากปริมาณน้ำมากโดยเฉพาะช่วงฤดูฝนที่ฝนตก หนักก็สามารถระบายออกจากพื้นที่ลงสู่คลองสาธารณะหรือแหล่งน้ำใกล้เคียงได้โดยไม่เกิดปัญหาน้ำท่วม

3) ปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตรกรรมของชุมชนบ้านคล่องใหม่ พบปัญหาที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1. ราคาผลผลิตที่ไม่สามารถควบคุมได้ จากการที่เกษตรกรส่วนใหญ่ขายผลผลิตทางการเกษตรให้แก่พ่อค้าและแม่ค้าคน กลางที่เข้ามารับซื้อในพื้นที่ จึงทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองราคา การกำหนดราคาสินค้าขึ้นอยู่กับพ่อค้าแม่ค้าคนกลาง 2. การยึดถืออย่างมั่นคงในรูปแบบเกษตรกรรมดั้งเดิม จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุก่อน วัยสูงอายุและวัยสูงอายุ รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมต่างๆ ค่อนข้างจะคุ้นชินกับรูปแบบเดิม เช่นเดียวกับ รูปแบบการเกษตรกรรมยังคงยึดถือในแบบที่ตนเองทำมาตั้งแต่สมัยอดีต ตามความรู้และประสบการณ์ที่เกิดการเรียนรู้ และสั่งสมมาตั้งแต่ในอดีต จนเกิดความเชื่อมั่นและเชื่อถือในศักยภาพความรู้ตนเอง และไม่ต้องการที่จะปรับเปลี่ยนไปสู่ รูปแบบของการเกษตรกรรมแบบใหม่ ที่เรียกว่า “smart farmer” ไม่ต้องการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการทำ การเกษตรกรรมเพราะเห็นว่ายุ่งยาก ซับซ้อนหลายขั้นตอน สิ้นเปลืองงบประมาณ เสียเวลา เป็นต้น 3. ขาดการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ จากการศึกษาเกษตรกรให้ข้อมูลว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สามพราน สำนักงานเกษตรตำบลคล่องใหม่ ไม่ได้ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกพืชเชิงเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยเฉพาะลำไย

เนื่องจากไม่ใช่พืชพื้นถิ่นดั้งเดิม ทำให้เกษตรกรต้องเรียนรู้และพัฒนาการปลูกด้วยตัวเอง เช่น การหาวิธีในการแก้ไขปัญหาไล่เสียหายจากค้างคาวที่มากัดกินด้วยการซื้อตาข่ายดักค้างคาว 4. **ต้นทุนในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสูงชัน** ต้นทุนในการเลี้ยงกุ้งสูงชัน เช่น ต้นทุนค่าอาหาร ต้นทุนในการทำบ่อปรับสภาพน้ำหลังการเลี้ยงก่อนปล่อยลงแหล่งน้ำธรรมชาติ ตลอดจนความยุ่งยากในการดูแลรักษา ไม่ว่าจะเป็นการปรับสภาพอุณหภูมิ น้ำ ความเค็มของน้ำ แร่ธาตุในน้ำ ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะขาดทุนมากกว่าการทำอาชีพเพาะปลูกพืช ทำให้เกษตรกรบางรายเลิกการเลี้ยงกุ้งไปปลูกพืชแทน

5.3 ผลการศึกษาการคงอยู่ของเกษตรกรรวมเมืองของชุมชนคลองใหม่

1) **ความต้องการของตลาด** จากความต้องการของผลผลิตทางการเกษตรของตลาดในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงที่เชื่อมั่นในคุณภาพและรสชาติของผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนคลองใหม่ อำเภอสามพราน เช่น ฝรั่ง กล้วย ลำไย ฯลฯ ประกอบกับการมีตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอนจากการขายผ่านพ่อค้าแม่ค้าคนกลาง แม้ว่าอาจจะโดนกดราคาบ้างก็ตาม แต่ก็มั่นใจว่าสินค้าเกษตรที่ปลูกเป็นที่เป็นที่ต้องการของตลาดและสามารถขายได้แน่นอน เช่น การปลูกลำไย หากมีการดูแลผลผลิตให้มีคุณภาพดี ผลใหญ่ รสชาติอร่อย สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตออกสู่ตลาดได้ในช่วงเทศกาลที่มีความต้องการของตลาดสูงจะทำให้เกษตรกรสามารถกำหนดและขายได้ในราคาสูง แม้ว่าต้นทุนจากค่าจ้างเก็บลำไย และค่าจ้างพรวนจะมากก็ตาม

2) **ความชำนาญและความผูกพัน** เกษตรกรมาเป็นระยะเวลาช้านาน บางรายตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษและสืบทอดมาจนถึงตนเอง จึงเกิดเป็นความผูกพันในอาชีพเกษตรกร โดยความผูกพันนี้ก่อให้เกิดพันธะที่อยากจะทำอาชีพตามบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังทำให้มีความรู้และประสบการณ์ในการทำเกษตรกรรม และมองว่าเป็นอาชีพอิสระ การแต่งงานกับคนที่เป็นครอบครัวเกษตรกรเหมือนกันทำให้เกษตรกรเลือกที่จะประกอบอาชีพทางการเกษตรต่อไป ถึงแม้เกษตรกรบางรายจะมีการไปรับจ้างหารายได้เสริมแต่ก็ยังอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรที่ตนมีความชำนาญอยู่แล้ว ทำให้ไม่ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงไปประกอบอาชีพอื่น ประกอบกับเกษตรกรบางรายที่เริ่มมีอายุที่มากขึ้น ไม่รู้จะไปประกอบอาชีพอะไร จึงเลือกที่จะทำอาชีพเดิม แต่อาจมีการปรับเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูกที่ดูแลง่ายกว่าไม่ต้องใช้แรงงานมาก

3) **มาตรการทางกฎหมาย** จากการที่ภาครัฐออกกฎหมายการเสียภาษีที่ดินสำหรับที่ดินรกร้างในอัตราที่เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดินรกร้างที่ถูกปล่อยทิ้งให้เกิดประโยชน์ ทำให้เจ้าของที่ดินบางรายจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ในที่ดินผืนนั้นเป็นพื้นที่เกษตรกรรมแทนการปล่อยให้ที่ดินรกร้างว่างเปล่า นอกจากทำให้เสียภาษีน้อยลงแล้วยังเป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่งด้วย

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการทำเกษตรกรรมรวมเมืองของชุมชนคลองใหม่ อำเภอสามพราน จะเห็นได้ว่าการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมใน 3 รูปแบบ ได้แก่ การใช้ที่ดินเพื่อปลูกไม้ผล การใช้ที่ดินเพื่อปลูกพืชไร่และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการใช้ที่ดินเพื่อปลูกพืชผสมผสานรวมกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ

โดยการใช้ที่ดินเพื่อปลูกไม้ผลเป็นรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมที่พบมากที่สุดของในคลองใหม่ โดยเฉพาะการปลูกมะพร้าว ฝรั่ง และลำไย ซึ่งเป็นไม้ผลที่นิยมปลูกมากที่สุด สอดคล้องกับข้อมูลของกรมพัฒนาที่ดิน (ออนไลน์) ที่รายงานไว้ว่า ที่ดินในจังหวัดนครปฐมใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่เกษตรกรรมมากถึง ร้อยละ 67.02 ของเนื้อที่จังหวัดทั้งหมด กระจายอยู่ใน 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกำแพงแสน อำเภอบางเลน อำเภอดอนตูม อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอนครชัยศรี อำเภอพุทธมณฑล และอำเภอสามพราน โดยพบพื้นที่ปลูกไม้ผลมากถึงร้อยละ 6.81 ในเขตอำเภอสามพราน เช่น มะพร้าว ฝรั่ง ชมพู่ ส้มโอ องุ่น ฯลฯ โดยเฉพาะตำบลคลองใหม่ มีพื้นที่เกษตรกรรม มากเป็นลำดับที่ 2 (6,932 ไร่) ของอำเภอสามพราน รองจากตำบลคลองจินดา (13,840 ไร่) (สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน, ออนไลน์) โดยพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ คือ ฝรั่ง และ มะพร้าว จำนวน 1,796 ไร่ และ 356 ไร่ ตามลำดับ (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่, ออนไลน์) และสอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2565 เพิ่มเติมฉบับที่ 1 (2561) ที่รายงานไว้ว่า รูปแบบการทำเกษตรในพื้นที่ชุมชนคลองใหม่มีความหลากหลายของการปลูกพืชทั้งไม้ดอกและไม้ผล เช่น ฝรั่ง มะพร้าว มะนาว ชมพู่ กล้วยไม้ เป็นต้น โดยพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ คือ ฝรั่ง และ มะพร้าว

ในส่วนการปลูกพืชแบบผสมผสานที่เป็น พืชไร่และไม้ผล จะปลูกพืชไร่และพืชสวนครัวแซมพื้นที่ว่างในแปลงปลูกไม้ผล เนื่องจากมีขนาดเล็ก ใช้พื้นที่น้อยและระยะเวลาเก็บเกี่ยวสั้นและให้ผลผลิตไม่พร้อมกัน จึงทำให้เกษตรกรมี

ผลผลิตออกทุกเดือนสามารถสร้างได้ตลอดทุกเดือน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรันดร์ ยิ่งยวดและคณะ (2559) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการปรับใช้ความรู้การทำเกษตรผสมผสานของชุมชนและเกษตรกร: กรณีศึกษา บ้านหนองกระโดนมน อ.หนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การทำเกษตรผสมผสานหลายชนิดในแปลงปลูกทำให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรทุกเดือน ก่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากรายได้และเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองภายในครัวเรือนได้ ความมั่นคงทางสังคมจากการมีงานทำตลอดทั้งปีคุณภาพชีวิตที่ดี ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ในระยะยาวและความหลากหลายทางชีวภาพจากการปลูกพืชผสมผสาน และจากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการทำเกษตรกรรมของชุมชนคลองใหม่มีข้อได้เปรียบ ในเรื่องที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้แม่น้ำท่าจีน มีลำคลองที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและคลองที่ขุดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีน้ำเพียงพอสำหรับการเกษตรกรรมตลอดทั้งปี สอดคล้องกับงานวิจัยของภูริตา เกิดปรำงค์และสุวรรณยา ธรรมอภิพล (2560) ที่พบว่า อิทธิพลจากแม่น้ำท่าจีนที่ไหลผ่านทำให้สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์จากตะกอนดินแม่น้ำและมีน้ำใช้อย่างเพียงพอตลอดทั้งปี ผลผลิตส้มโอ ของเกษตรกรในตำบลหอมเกร็ด อำเภอสามพราน จึงมีคุณภาพดี เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค นอกจากนี้ชุมชนบ้านคลองใหม่ มีสภาพที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับตลาดกลางผักและผลไม้ขนาดใหญ่ภายในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ตลาดปฐมมงคล จังหวัดนครปฐม ตลาดศรีเมือง จังหวัดราชบุรี และ ตลาดไท จ.ปทุมธานี เป็นต้น ทำให้เกิดการกระจายสินค้าไปสู่แหล่งรับซื้อได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตรกรรมของชุมชนบ้านคลองใหม่ สามารถพบปัญหาได้ 4 ปัจจัย ดังนี้

1) **ราคาผลผลิตที่ไม่สามารถควบคุมได้** จากการทำเกษตรกรจำเป็นต้องขายให้แก่พ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อในพื้นที่ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองราคา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทนี กาบภรณ์ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย กรณีศึกษา เกษตรกรบ้านยางหอม หมู่ที่ 8 ตำบลยางหอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย พบว่า ราคาขายลำไยจะถูกผูกขาดโดยพ่อค้าคนกลางที่มีรายเดียว ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาหาราคาผันผวนไม่แน่นอน

2) **ปัญหาการยึดถืออย่างมั่นคงในรูปแบบเกษตรกรรมดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น** เกษตรกรเคยชินและเชื่อมั่นกับวิธีการและรูปแบบการทำเกษตรแบบเดิม ไม่ต้องการที่จะปรับเปลี่ยนไปสู่รูปแบบของการเกษตรกรรมแบบใหม่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุมากและทำอาชีพนี้มาอย่างยาวนานด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงไม่ถนัดเรื่องของเทคโนโลยีและไม่ต้องการพัฒนาอะไรเพิ่มเติม

3) **ปัญหาขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ** สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูริตา เกิดปรำงค์และสุวรรณยา ธรรมอภิพล (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวเชิงรุกของเกษตรกรสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม ที่พบว่า เกษตรกรสวนส้มโอตำบลหอมเกร็ด อำเภอสามพราน ไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้านการตลาดจากหน่วยงานภาครัฐ แต่ได้รับการสนับสนุนความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรในการเกษตรกรรมตาม young smart farmer

4) **ปัญหาต้นทุนทางการเกษตรกรรมสูงขึ้น** เช่น ค่าอาหารกุ้ง เงินลงทุนสร้างบ่อปรับปรุงคุณภาพน้ำ ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะขาดทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารดา เทพณรงค์ (2559) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการลงทุนเลี้ยงกุ้งก้ามกราม: กรณีศึกษาการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามประสบปัญหาจากต้นทุนอาหาร แรงงาน ลูกพันธุ์ที่เพิ่มขึ้น

การใช้ที่ดินของชุมชนคลองใหม่เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม หมู่บ้านจัดสรร ฯลฯ ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมเริ่มลดลง โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกข้าวและสวนกล้วยไม้เริ่มลดลงและเกษตรกรบางรายเลิกการทำนาข้าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย แสงชโยสวัสดิ์และคณะ (2548) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ระบบสนับสนุนการวางแผนจัดการทรัพยากรเพื่อการเกษตรและบริการ ระยะที่ 1 ภาคเหนือตอนบน : การจำแนกระบบนิเวศเกษตรและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า การขยายตัวของอุตสาหกรรมและการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อสิ่งก่อสร้างและที่พักอาศัย และพื้นที่อุตสาหกรรมมากขึ้น พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ป่าไม้มีแนวโน้มลดลง และสอดคล้องกับงานวิจัยของภูริตา เกิดปรำงค์และสุวรรณยา ธรรมอภิพล (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวเชิงรุกของเกษตรกรสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม ที่พบว่า พื้นที่การเกษตรกรรมในเขตอำเภอสามพราน

เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ของโรงงานอุตสาหกรรม ที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมเริ่มลดลง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงอาชีพของคนท้องถิ่นก็เริ่มไปทำอาชีพรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรม

ในส่วนของปัจจัยที่ทำให้เกิดการคงอยู่ของเกษตรกรรมในเมืองของชุมชนคลองใหม่ สามารถแบ่งได้ตามปัจจัยที่สำคัญ 4 ปัจจัย ดังนี้ **ความต้องการของผู้บริโภค** ที่เชื่อมั่นในคุณภาพของผลไม้จากอำเภอสามพราน โดยเฉพาะฝรั่ง มะพร้าว ชมพู่ และลำไย ที่มีผลใหญ่ รสชาติอร่อย สอดคล้องกับข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่ (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่, ออนไลน์) ที่ได้กล่าวว่าพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรของตำบล คือ ฝรั่ง และ มะพร้าว โดยมีจำนวนพื้นที่ปลูกมากถึง 1,796 ไร่ และ 356 ไร่ ตามลำดับ และสอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน (2562) ที่กล่าวว่า ฝรั่ง มะพร้าว ชมพู่ เป็นพืชท้องถิ่นที่มีการปลูกมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และถ่ายทอดมาสู่รุ่นลูกหลาน เกิดการสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญ จนเกิด**ความภูมิใจและพึงพอใจในอาชีพของตน** สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการคงอยู่ของ ศรีธัญย์ พิมพ์ทอง (2557: 8-15) ที่ได้กล่าวว่า การคงอยู่ในอาชีพของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในงานที่ทำของบุคคล เมื่อบุคคลนั้นมีความพึงพอใจในงาน มีความรู้สึกที่ดีกับอาชีพที่ตนเองทำ ส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถประกอบอาชีพได้ดี และสอดคล้องกับแนวคิดการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพหรือการคงอยู่ในอาชีพ Super's Theory (1951) กล่าวไว้ว่า อาชีพของบิดามารดามีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อความสนใจ ความคิดเห็นและการตัดสินใจในการเลือกอาชีพของบุตร และสอดคล้องกับทฤษฎีการคงอยู่ด้านความผูกพันต่ออาชีพของ Allen & Meyer (1990) ได้กล่าวไว้ว่า ความผูกพันต่ออาชีพ ความผูกพันด้านความรู้สึกและความผูกพันต่อเนื้อ เป็นพันธะผูกพันที่มีผลต่อการประกอบอาชีพนั้นๆ **ส่วนประเด็นกฎหมาย** ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการคงอยู่ของการทำเกษตรกรรม จากการที่ภาครัฐออกกฎหมายการเสียภาษีที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ ตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ที่จะต้องเสียภาษีในช่วง 2 ปีแรก คือ ปี 2563-2564 ในอัตรา 0.30 - 0.70% และตั้งแต่ปี 2566 เป็นต้นไป จะเก็บภาษีสูงสุด 1.20% และในกรณีที่ที่ดินนั้นไม่ได้ใช้ประโยชน์เลยติดต่อกัน 3 ปี จะต้องจ่ายภาษีเพิ่ม 0.30% ทุก ๆ 3 ปี แต่รวมแล้วจะไม่เกิน 3% เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดินหรือมีที่ดินเป็นของตนเอง ยังคงมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกพืชรูปแบบต่างๆ แทนการปล่อยทิ้งรกร้างเปล่า

7. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าการปลูกไม้ผลเศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชนคลองใหม่ ดังเช่นลำไย ยังขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนให้แก่เกษตรกร เช่น การอบรมให้ความรู้ การสนับสนุนกล้าพันธุ์ การหาช่องทางการตลาดรับซื้อ ให้แก่เกษตรกรในชุมชนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป

จากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรของชุมชนคลองใหม่ ส่วนใหญ่เพื่อการปลูกไม้ผล โดยเฉพาะฝรั่ง และมะพร้าว ที่มีชื่อเสียงในระดับอำเภอและของจังหวัดนครปฐมและเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้แก่ตำบลคลองใหม่ แก่อำเภอสามพราน แก่จังหวัดนครปฐม และในขณะเดียวกันการทำนาข้าวและสวนกล้วยไม้ เริ่มลดลงจากการขยายตัวของชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ควรหาแนวทางในการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น เพื่อคงวิถีชีวิตเกษตรกรรมของชุมชนต่อไป รวมถึงกำหนดขอบเขต zoning ในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเกษตรกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกให้แยกออกจากการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อสิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย รวมถึงพื้นที่อุตสาหกรรม

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) จากการศึกษาจะเห็นว่าเกษตรกร ยังขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ในการสนับสนุนทางการเกษตรโดยเฉพาะด้านการตลาด ดังนั้นควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการตลาด ให้แก่ชุมชนต่อไป

2) จากการศึกษาพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในพื้นที่เขตปริมณฑลและมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นพื้นที่เมืองได้ในอนาคต ควรมีการศึกษาความเสี่ยงจากการขยายตัวของชุมชนเมืองต่อวิถีชีวิตเกษตรกรในชุมชนคลองใหม่

8. บรรณานุกรม

กรมพัฒนาที่ดิน. (2563). เข้าถึงได้จาก

http://www1.ldd.go.th/WEB_OLP/Lu_62/Lu62_C/mapC62/A4_NPT2562.jpg เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม 2564

กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, “ยุทธศาสตร์กรมพัฒนาที่ดินในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)” กันยายน 2559.

ชาญชัย แสงโชติสวัสดิ์และคณะ. (2548). “โครงการวิจัยระบบสนับสนุนการวางแผนจัดการทรัพยากรเพื่อการเกษตรและบริการ ระยะที่1 ภาคเหนือตอนบน : การจำแนกระบบนิเวศเกษตรและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน.” คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิรันดร์ ยิ่งยอดและคณะ, “กระบวนการปรับใช้ความรู้การทำเกษตรผสมผสานของชุมชนและเกษตรกร: กรณีศึกษา บ้านหนองกระโดนมน อ.หนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี.” ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 8, 1 (มกราคม – มิถุนายน 2559): 172-194.

ภูริตา เกิดปรำงค์และสุวรรณยา ธรรมอภิพล. (2560). การปรับตัวเชิงรุกของเกษตรกรสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม. การจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 4 (2), 21-37.

วันทนีย์ กาบภรณ์. เข้าถึงเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2565 เข้าถึงได้จาก

<https://drive.google.com/drive/folders/1g9uhJewizN-O-2-X3eFrpwj6GYV1fmV->

ศูนย์วิจัยและนวัตกรรมแรงงาน กองเศรษฐกิจการแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. เข้าถึงเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2565 เข้าถึงได้จาก <http://warning.mol.go.th/uploadFile/pdf/pdf-2021-02-25-1614222503.pdf> สยามคูโบต้า. เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม 256 เข้าถึงได้จาก

<https://www.kubotasolutions.com/knowledge/rice/detail/575>.

สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน. เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม 2564 เข้าถึงได้จาก

<http://samphran.nakhonpathom.doae.go.th/pages/images/satiti.pdf>. เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม 2564

สำนักงานจังหวัดนครปฐม กลุ่มยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. แผนพัฒนาจังหวัดนครปฐม (พ.ศ. 2561-2565) ฉบับทบทวน. เข้าถึงเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2564 เข้าถึงได้จาก

http://www.nakhonpathom.go.th/files/com_news_develop_plan/2019-05_fe54f0d4c7dbacd.pdf

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครปฐม สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2563). แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดนครปฐม ฉบับทบทวน. เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม 2564. เข้าถึงได้จาก <https://www.opsmoac.go.th/nakhonpathom-dwl-files-421591791075>

สำนักนโยบายและแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, “รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2560” 2561.

สำนักนโยบายและแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, “รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2561” 2562.

สำนักนโยบายและแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, “รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2562” 2563.

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่. เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม 2564 เข้าถึงได้จาก

<http://samphran.nakhonpathom.doae.go.th/Plan/2563pdf>. เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม 2564

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่. แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2565 เพิ่มเติมฉบับที่ 1. เข้าถึงเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2564 เข้าถึงได้จาก <http://www.klongmai-sampran.go.th/assets-admin/files/stragegy/17412668290781.pdf>

อารดา เทพนรงค์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการลงทุนเลี้ยงกุ้งก้ามกราม: กรณีศึกษาการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม อำเภอ บางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.